

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 19.03.2018 r.

Adam Bodnar

III.7064.33.2018.JA

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

Szanowna Pani Minister

Pragnę poinformować Panią Minister, że problemy związane z długotrwałymi postępowaniami w sprawach o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych oraz świadczenia wychowawczego, objętych unijnymi przepisami o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, są przedmiotem dość licznych skarg kierowanych do Rzecznika Praw Obywatelskich. Kwestie te z dużym nasileniem zostały także ostatnio zgłoszone podczas odbytych w dniach 22-26 stycznia 2018 r. spotkań regionalnych na terenie województw świętokrzyskiego oraz podkarpackiego.

W mojej ocenie problem narastał stopniowo i pogłębił się w 2016 r. Z tego względu stał się wówczas przedmiotem mojego wystąpienia do Ministerstwa, w którym wskazywałem na potrzebę odpowiedniego zabezpieczenia finansowego rosnących zadań realizowanych w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Podstawą tej sygnalizacji były otrzymywane przez mnie niepokojące informacje, pochodzące od niektórych marszałków województwa o braku możliwości odpowiedniego wsparcia finansowego jednostek organizacyjnych samorządu województwa realizujących powyższe zadanie, jako zadania zleconego z zakresu administracji rządowej. Niewydolność jednostek organizacyjnych samorządu województwa realizujących powyższe zadania doprowadziła

do przekazania ich realizacji wojewodom z dniem 1 stycznia 2018 r. Znalazło to odzwierciedlenie w przepisach ustawy z dnia 7 lipca 2017 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z systemami wsparcia rodzin (Dz. U. poz. 1428). W myśl art. 23a ustawy o świadczeniach rodzinnych i art. 16 ustawy o pomocy państwa o wychowaniu dzieci (w brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2018 r.) właściwym do ustalenia, czy w sprawie mają zastosowania przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i wskazania kraju właściwego do wypłaty świadczeń jest wojewoda. Określenie powyższych kwestii jest niezbędne w związku z przewidzianym w art. 10 rozporządzenia 883/2004 zakazem kumulacji świadczeń o charakterze rodzinnym polegającym na braku uprawnienia do pobierania pełnej kwoty świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego w dwóch państwach członkowskich.

Odnoszę jednak wrażenie, że wprowadzone zmiany prawne i organizacyjne nie doprowadzą w nieodległym czasie do usunięcia zaległości, powstałych w okresie, gdy samorząd województwa realizował zadania w zakresie świadczeń rodzinnych i świadczenia wychowawczego, wynikające z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Z uzyskanych z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej informacji wynika, że na koniec ubiegłego roku w 139,5 tys. spraw nie zostały wszczęte postępowania, a wojewodowie z dniem 1 stycznia 2018 r. przejęli od marszałków województw ponad 242 tys. niezalążonych wniosków. Wskazuje to, w moim przekonaniu, na potrzebę podjęcia jeszcze innych przedsięwzięć i zabezpieczenia ich realizacji odpowiednim wsparciem finansowanym z budżetu.

Świadczenia rodzinne i świadczenie wychowawcze służą wsparciu rodzica opiekującego się dzieckiem. W tym kontekście czas ma niebagatelne znaczenie, a długotrwałość procedowania przy rozpoznawaniu wniosków skutkuje brakiem jakiegokolwiek pomocy finansowej ze strony państwa. Sytuacja taka jest trudna do zaakceptowania z punktu widzenia praw dziecka. Tym bardziej, że przepisy prawa nie przewidują żadnych wyjątków, które pozwoliłyby na przyznanie tychże świadczeń osobie nieaktywnej zawodowo i opiekującej się dzieckiem, o ile inny członek rodziny podlega systemowi zabezpieczenia społecznego w jednym lub kilku państwach członkowskich. Istnieje wprawdzie możliwość ubiegania się o tymczasowe przyznanie świadczeń w Polsce za okres, w którym instytucja polska nie posiada wszelkich niezbędnych informacji dotyczących uprawnienia do świadczeń w innym państwie, jednakże praktyka taka

stosowana jest bardzo rzadko i nie rozwiązuje to problemu. Wydana w tym trybie decyzja ma bowiem wyłącznie charakter czasowy i w przypadku otrzymania świadczeń rodzinnych zagranicą, może zaistnieć konieczność zwrotu przyznanych w Polsce tymczasowo świadczeń wraz z odsetkami.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r., poz. 958) uprzejmie proszę Panią Minister o podjęcie stosownych działań, zmierzających do usprawnienia trybu wypłaty świadczeń o charakterze rodzinnym, objętych koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego.